

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΝΑΠΟΛ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

Ο ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ

ΤΑΜΑΤΗΣΕ σὲ μιὰ γωνιά, καὶ κοίταξε τὸ δόρυ.

‘Ο δρόμος τοῦ φαινόταν ἀτελείωτος. ‘Ο ή-λιος ἔκαψε δινατά, κ’ ἡ ἀντηλιά, καθὼς κτυ-πούσε γύρω, ἀτ’ τίς ἀσθετωμένες μάντρες, κ’ ἀτ’ τοῖς ἀστροῖς τούχους τῶν χαμόσπιτων, τοῦ πλήγματος τὰ μάτια.

Διὺς - τρία κάρφοι, φροτόσια δῆμο, περνοῦσαν, κ’ ἔνας καροτό-ενς, μὲ τὸ ποικίλον, ἰδρωμένος καὶ λαχανισμένος, κτυποῦσε μὲ τὸ καμποτοίκι τ’ Ζώγο, καὶ βλαστωμόσι.

Καμπότες κότες ἐτρέχαν, ἑδῶ καὶ κεῖ, στὸ σκονισμένο δόρυ, καὶ σκάλιζαν τίς κοτερίς μὲ ἔνα μεγάλο κόκορα στὴ μέσην. Διὺς μικροὶ στάθμην καὶ τὸν κοίταξαν περίεργα κ’ ἔπειτα ἐφίγαν φοβισμένοι.

Θά ήταν, Ιωσ., καὶ ή θὰ ποιούσαν μεσημέρι.

Τραβόσιον μόνος, μην ἔσφραγνας κανένα, δειλὸς καὶ ἀμήχανος, μέσ’ στὴν κανονιά του ἐλεύθεροια — πὸ μόνος, ὅτι διὰ ήταν μέσ’ στὴν τυλακή.

‘Ἄν καὶ δὲν ὑπῆρχε καμμά κάνηση γύρῳ — ἐπτὸς ἀπὸ τὰ κάρφα ποὺ περνοῦσαν — ἐλέγη τὸν ἐν-τύπων σὸι τὸν περικύκλωναν ἔνα μεγάλο πλήνδος, καὶ δὲ περνοῦσαν γύρῳ τον γύλιάδες αὐτοκύνητα. Τοῦ φάντη, μάλιστα, ποὺ κάπως τὸν ἔδειξε μὲ τὸ δάκτυλο, σὲ μιὰ παρέα, καὶ οἱ ἄλλοι τὸν κοίτα-σαν καὶ γελούσαν.

Ἐλέγη νὰ κάνει ἀρκετὸ δόρυ ἀκόμα. “Ἐδίπετε μαρκών τὴν πολιτεία σε μεγάλη ἀπόσταση.” “Ἐδί-πετε τὰ σπίτια της, καμένα στὸν ὄριζοντα, σὰ μιὰ παράταξη χρυμένη κ’ ἔχθροι, ποὺ τὸν παραμό-νειν στὰ βάθη.

“Ήταν κονιασμένος, ἀν καὶ δὲν ἐλέγε περιπατή-σει πολύ.

Διψούσε.

Εἶδε μιὰ βρόντη, μέσα σὲ μιὰ μάντρα, ἀλλὰ δὲν τόλμησε νὰ πλησιάσῃ.

Προχώρησε ἀσύρματος μερικῶν βίηματα, καὶ κοντο-στάθμη. Τὸ πάμα ήταν ποὺ δινάτο, καὶ σύλλογ-στηκε διὰ ὕδοτον νὰ φτάσει στὴν πολιτεία, δὲ ἀ-γούσε ποὺ νὰ καναβεῖ νερό.

Χαναγόρισε τότε, καὶ πλησίασε στὴ βρόντη, μὲ χιλιετρά προφυλάξεις: Τοῦ φανόταν πῶς πρόσεκται νὰ κάνει κατὰ κακό, καὶ κοίταξε τριγύρῳ τον μη-πως τὸν δεῖ κανένας.

Μιὰ γινάκια ἀπλώνει φορῆσα, στὴν ἀντικρούνη μάρτυρα. Περίμενε νὰ μετει πρότα μέσ’ στὸ σπίτι, καὶ ἔπειτα πήγε νᾶς τὴ βρόντη, ποὺ δὲ πιγά, σὰν πλέ-της.

Ἐσκήψε καὶ ἦτε. Τὸ νερὸ τοῦ φάντης στιφό, μὲ μᾶ δινάράστη γενόντη, μεταλλική.

“Εγώντε, σκούπισε τὸν ίδρωτα τον, καὶ ἄρχε σε νὰ περιπατεῖ πάλι.

“Ἐπειδὴ τὸν στενοχωρούσαν τὰ παπούτσια του, ταῦθιμε καὶ τὰ πήρε στὸ χέρι. “Ετσι, περιπατοῦσε ποὺ έλεντέρα.

Βιαστοῦσε μιὰ χαροτσακούλα μὲ λίγο τυρί, μὲ λίγες εἰλές, με δύο - τρεις φτερές φυσιού, καὶ μὲ μᾶ φέτα πετούν. Τοῦ τάχε στέλει ἡ γινάκια τοῦ φύ-λακα, τὴν ὥρα ποὺ περνοῦσε ἀτ’ τὴν πόρτα της, μέσ’ στὴν αὐλή, μὲ τὸ μικρὸ της τ’ ἀγοράκι — ἔνα ξανθὸ μικράκι ἔντεκα χρονῶν, ποὺ τ’ ἀγαποῦσε, καθὼς τόβλεις κάθε ποτί, μέσ’ ἀτ’ τὰ κάγκελα, ἔπειτα τὸν δύμα του.

Τὴν στιγμὴν ποὺ τὸν τάδεν, ἐλέγε σκύψει καὶ τὸ φίληση στὸ μάγου-λο. Εἶδε τόσον καῷο νὰ φύλησε ἄνθρωπο, ποὺ διατροποῦσε ἀσύρματα στὰ κεῖλα τοῦ τὴν ἐπαφή τῆς τρυφεροῦς ἐπιδερμίδος, ποὺ μοσκοβο-λούσε σὰν γοδάκινο.

Κ’ ἔπειτα χαμήλωσε τὰ μάτια, καὶ τράβηξε. Εἶδε μετει στὴ φυλα-κή περήπονος καὶ νέος, κ’ ἔγωγε τοῦρα σκυρτός καὶ γερασμένος, μὲ ζάρες στὸ λαικὸ του καὶ στὸ κούτελο, μὲ τὸ μικρὸ του κούφιο καὶ στεγνό, ἀδειο ταρά, ἀπὸ κάθε σκέψη, σὰν ἔνα σακούλα ἀδειασμένο.

Ἐνώ περιπατοῦσε, κατάλαβε πῶς πενιοῦσε.

‘Ο ήλιος τὸν χνυπότης κατά πόδαστο. Δὲν ἔθλετα κανέναν ίσκιο, γύρων, νὰ καθησει.

Κάθησε τότε δίτλα, στὸ χαντάκι, ἀνοίξε τὴ χαροτσακούλα, καὶ ἄρ-χε σε νὰ τρέψει.

Μασούδε μὲ δινοκόλα. Σιγά-σιγά, διωσ, τὸ κατάρρεσε ν’ ἀ-δειάσει τὴ σακούλα. Σκούπισε τὰ χέρια του, τὴν τοσαλάκωσε, καὶ ἔ-πειτα τὴν πέταξε στὸ δόρυ.

‘Η πολιτεία, τώρα, ήταν πολὺ

κοντά. Είχε κάνει ποὺ πολὺ ἀπὸ τὰ μισά τοῦ δρόμου.

‘Ο ήλιος κόντενε νὰ βασιλέψει.

Καὶ, ξαντικά, ἀρχισε νὰ συλλογίζεται τί θὰ κάνει.

Οι διοί του δὲν ὑπῆρχαν πιά. ‘Η γινάκια του είχε πεθάνει, ἑδῶ καὶ τρία χρόνια, καθὼς καὶ τὸ παιδάκι του, ποὺ είχε μείνει μοναχό, σὲ ζένη χέρια.

Δὲν είχε κανένα δεσμό, ποὺ νὰ τὸν συνδέει μὲ τὸν κόσμο. Αὐτὰ διεκπέλευτα χρόνια είχαν πέσει ἀπάνω στὴ ζωή του, σὰν τὴν πέτρα ποὺ κλίνει ἔνα μνήμα. Τοῦ είχαν κόψει τὴ ζωή του στὰ διύ, — καὶ αὐτὸς δὲν ἔνθρωπος ποὺ περπατούσις τοῦρα, δὲν είχε τίποτε κοντά, μὲ τὸν μακρινόν ἔκεινον ἄνθρωπο, ποὺ είχε κάποτε ἐγγληματίσει, καὶ τὸν είχαν φίξει στὸ μπουντούμ.

“Οι” αὐτὸς τὰ είχε συλλογιστεῖ τόσες φορές, τὰ είχε ξαναπέ-σει τόσο πολὺ μέσ’ στὸ μιαλό του, διστε τέλετε σὰν ἔνα παραμύθι, δίχως νὰ τὸν κάνουν πιὰ ἐντύπωση, χωρὶς τίνη καὶ χωρὶς καμμά συγκίνηση.

‘Ηταν ἔνας τελειωτικά ξεφιζωμένος ἄνθρωπος, — ἔνα κούτσου-ορ νευρό καὶ περιττό, ποὺ τὸ ὑποχρέωνταν νὰ ξήσει, νὰ φίξει πάλι φίξει στὶ ζωή, χωρὶς νὰ τίνει τὴ δύναμη γή τίποτε, χωρὶς νὰ θέλει καὶ νὰ περιμένει τίπο-τε — μὲ τὴν καρδιὰ χωρὶς κανένα πόθο, χωρὶς καμμά καμμά ἔλαπα, πονεύνα...”

“Ενιοτέλη νὰ σέρνεται τὸν ἐαντὸ πόδης ἔνα πλή-δος πραγμάτων, ποὺ είχαν ἀπὸ χρόνια κομιδεῖ μέσοι του, καὶ ποὺ δὲν είχε ἀπὸ χρόνια οὔρεξη νὰ τὰ ξαντήσει. Κι’ ὅμως ήταν ὑποχρεωμένος νὰ τὰ ξαντήσει, επειδὴ τὶ ἄλλο τούμενε νὰ κάνει τοῦρα, ποὺν νὰ ζήσει, καὶ πολλούς ήταν οἱ ἄλλοι;

“Ενα διάτημα, οἱ τυχεις τοῦ ήταν ή μόνη συν-τροφιά του. Τώρα ποὺ δὲν είχε ἀπὸ χρόνια κομιδεῖ μέσοι του, καὶ ποὺ δὲν είχε καμμά οὔρεξη νὰ τὰ ξαντήσει. Οι” αὐτὰ ἀνήκαν σὲ μιὰ ζωή, μιὰ ζωή ποὺ τοῦ ήταν τόφρα ξένη, καὶ δὲ πιοφορτός νὰ γηρασεί πάλι.

“Οταν μπήκε μέσ’ στὴν πολιτεία, τὰ φτάντη ήταν αναμένα. Διάλεγε τοὺς πιὰ μοναχούς δρόμους. Είχε ξαναφορέσει τὰ παπούτσια του καὶ κοίτασε πολλά τίποτε.

Περιτλανήθηκε στὴν τύχη. Τώρα ήταν φοβερὰ κοντασμένος, καὶ ἀτ’ τὸ δρόμο, καὶ ἀτ’ τὴν κίνηση.

Δὲν ήταν κατὰ ποὺ νὰ πάτει, τὰ νὰ κάνει.

Μιὰ σκέψη ἐπέμονη είχε καρφωθεῖ μέσ’ στὸ μια-λό του — ή μόνη σκέψη ποὺ τὸ μιαλό του μπορούσε νὰ συλλάβει: Τὶ γύρευε αὐτός, ἑδῶ πέρα — τὶ ἐ-γέρταν νὰ κάνει, μέσοι σ’ αὐτὸς τὸν κόσμο, ποὺ δὲν τὸν περιμένει κανένας, ποὺ κανένας πάι δὲν είχε τὴν ἀνάγκη του, καὶ οὔτε καὶ αὐτὸς περιμένει κανένα — ἔναν κόσμο ἀπελπιστικά χαρούμενο, γεμάτο πόδους, βλέψεις καὶ φοντίδες, δαμένο μὲ ἓντοπῆς ἀλω-πίδες, μὲ ἔνα πλήθος ζωντανα συμφέροντα, μὲ μίση, μὲ στοργές, μὲ ἐπιστολές — ἔναν κόσμο μὲ κήλια προπονημάτων, καὶ μὲ κήλιους δημοφιλούς πού, ποὺ

ζούσε χρόνια τὴν ἐλεύθερια του, καθὼς αὐτός, στὰ βάθη τοῦ κελλού του, τὶς ἀδειές δημοσίες, τὶς βουνάς, τὴς μοναξίας του...”

Είχε κάσει τόσο πολὺ τὴν ἔννοια αὐτῆς τῆς ἐλεύθεριας, διστε τέλευτε κανένας τὴν συμπόνια του, γιατὶ τὴν είχε τόσα χρόνια στε-ρηθεί, θὰ τοῦ φανόνταν ἐντελῶς αὐτότερο, σὰν νὰ τὸν μιλούσαν γιὰ τὰ σύννεφα, εἴτε γιὰ τὸν κομπέτη τ’ οἴγανο!

Περιτλανήθηκε τοι, σ’ ἔνα σιωπό συνοικίες. Εβδομάδες μέσοι στὸ μιαλό του τὴν καταδίφορα, ποὺ καὶ κείνος τὰ κοιτούσε, τώρα, μὲ τὴν ιδιαίτερη, χάμεγε σὲ βιτρίνες μαγαζώνων, καὶ ἔπειτα στάθη-κε σὲ μιὰ μεγάλη πόρτα, καὶ κοίτασε τὸν κόσμο ποὺ περνοῦν.

“Ενα παιδάκι, κρέβος ἔπαιξε κυνηγητὸ μὲ τ’ ἄλλα, θρόβει καὶ ἔπεισε ἀπάνω του. “Εσκήψε καὶ τὸ κράτησε μὲ τ’ ἄλλαν του δάκτυλα. “Ε-νιωθε τὴν ἐπιθυμία νὰ τὸ τιλήσῃ. Εκείνο, δημος, έμπτηξε μιὰ φωνή,

“Εμεινε τότε, καὶ τὸ κοιτούσε λυτημένος: “Εδίπετε τὰ παιδιά νὰ πάτειν, καὶ ξαναφιζήθηκε τὸ μιαλό του τ’ ἀγοράκι, καθὼς τὸ είχε δεῖ, τὴν τελευταία φορά, ποὺ η γινακά του τὸν τρέχει μέσ’ στη φυλακή. “Ηταν κατάξανθο, μὲ διύ μεγάλες μιτούλες, καὶ μὲ διύ ματάκια γαλανά, σὰν τὶς ἀ-γεινάντες τοῦ βουνούν.”

Αὐτὰ διωσ, ήταν πράματα πο-λὺ παιδιά. “Άν ήταν ἀκόμα δὲ

